

PŘÍRODNÍ PARK CHLUM

Chlum u Mladé Boleslavi byl vyhlášen přírodním parkem v roce 2000. Leží jihovýchodně od Mladé Boleslavi mezi obcemi Nepřevázka (na západě) a Lhotka (na východě).

RELIÉF KRAJINY

Chlumecký hřbet představuje výraznou **krajinnou dominantu** při jižním okraji Turnovské pahorkatiny. Místy tektonicky omezený nesouměrný hřbet, který probíhá ve směru V-Z, je asi 13 km dlouhý a na vrcholové zarovnané ploché části až 2 km široký.

Nejvyšší bod „U doučku“ měří 367 m n.m. tvoří netradiční vyvýšeninu, které jsou pro Mladoboleslavský bioregion málo typické. Vrchol plošiny je zvlněný, jeho nadmořská výška se pohybuje okolo 300 m n.m. a úpatí svahů kolem 220 m n.m. Na plošině je několik pramenů podzemní vody. Sezónní či trvalé toky vytváří úzká příčná údolí.

GEOLOGICKÁ CHARAKTERISTIKA MÍSTA

Předkvartétní podklad oblasti je tvořen svrchnokřídovými sedimenty, které jsou uloženy subhorizontálně, s mírným sklonem k jihu. Spodní část svahů je tvořena vápnitými jílovcí a prachovci teplického souvrství (Hradecká red. 1993, Pražák red. 1993), střední a horní část svahů vápnitými jílovcí a prachovci řezenského souvrství, směrem do nadloží s nepravidelnými vložkami pískovců. V západní okrajové části hřbetu jsou tyto pískovce silněji zpevněné a byly v minulosti i těženy v řadě malých lomů. Výskyt pevnějších vrstev v nejvyšších partiích svahů ovlivňuje stabilní chování níže položených partií svahů tvořených jílovitými vrstvami. K vývoji svahových deformací rovněž přispívají příznivé hydrologické poměry.

8 – spraše, 27 – střídání pískovců s vápnitými jílovcí a prachovci, 28 – vápnité jílovice a prachovce, 29 – silicifikované vápnité jílovice

PEDOLOGICKÉ POMĚRY ÚZEMÍ

Půdy jsou v oblasti Chlumu převážně **hnědozemního charakteru**, na spraších slabě oglejené. V nelesních ekosystémech na slínech, jílech a pískovcích jsou pararendziny, v lesních porostech jsou půdy kambizemní, místy podzolované.

HYDROLOGICKÉ POMĚRY

Chlum se projevuje jako hydrologické rozvodí, neboť odděluje povodí toku Klenice na severu od povodí Vlkavy na jihu. Vlkava jakožto levý přítok Klenice pramení ve svahu hřbetu, stejně jako menší Dobrovka. Na několika místech hřbetu se v průběhu roku objevují sezónní drobné toky, z nichž nejvýznamnější je Žerčický potok se soustavou Rybníčků. Výsadní postavení mají vrstevní prameny, vytékající na svazích Chloumeckého hřbetu. Přestože řada z nich již zanikla nebo byla přetvořena umělým zásahem, je zde i dnes řada pramenů, které

nenápadně vyvěrají do okolní hlíny a sutě. Známý je vývěr v obci Lhotky, pramen Milota směrem k Domousnici s extrémně mineralizovanou vodou, vývěry pod vrchem Telib, ve Vinařicích a další. Nejznámější je vývěr Boží Voda.

● prameny podzemní vody, ○ umělé hydrogeologické objekty

KLIMATICKÉ POMĚRY ÚZEMÍ

Chloumecký hřbet je součástí mladoboleslavského bioregionu, pro který je charakteristické teplé podnebí - **oblast T2**, která je charakterizována teplým a suchým létem, velmi krátkým přechodným obdobím, teplým až mírně teplým jarem a podzimem, krátkou, mírně teplou, suchou až velmi suchou zimou s velmi krátkým trváním sněhové pokrývky (Quitt 1976). Průměrná roční teplota v Mladé Boleslavi je 8,2 °C.

FYTOGEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA

Potenciální přirozenou vegetací převážné většiny území Mladoboleslavska jsou habrové a lipové doubravy (*Melampyro nemorosi-Carpinetum*, *Tilio-Quercetum*). Chlum tvoří v tomto ohledu významný ostrůvek v krajině. Na prudších svazích jsou potenciální vegetací náročnější typy doubrav se zastoupením dubu šípáku (*Torilido-Quercetum*).

Třemdava bílá

Současnou vegetaci tvoří **mezofilní listnaté lesy, teplomilné trávníky** a menší **mokřady** a na prameništích a kolem vodních toků a rybníků.

Největší část lesů tvoří **habrové doubravy** a na severních svazích květnaté bučiny. Na jižních a JZ svazích rostou teplomilné doubravy s dubem pýřitým (*Quercus pubescens*) a mnoha zajímavými druhy jako třemdava bílá (*Dictamnus albus*), vstavač nachový (*Orchis purpurea*), kamejka modronachová (*Lithospermum purpurocaeruleum*), okrotice bílá (*Cephalanthera damasonium*).

Ve stromovém patře převládá dub zimní i letní, habr obecný, lípa srdčitá, na strmějších svazích javor klen, javor mléč, jasan ztepilý, ve stinných polohách buk lesní, přimíšena bříza bělokorá, javor babyka. Většina porostů na J a JZ svazích má přirozené složení s druhově **bohatým bylinným patrem**.

Součástí přírodního parku jsou navazující **nelesní travinnobylinná a travinnokřovinná společenstva** na jižních svazích, sady a louky na severních svazích u Holých Vrchů a **vlhké květnaté louky** v údolních depresích a agrocenózy v pramenné oblasti Žerčického potoka u Nové Telibě.

Kamejka modronachová

Přírodovědecky nejzajímavější jsou **polokulturní lada** (na JZ a J svazích Chlumu u Nepřevázky, mezi Sýčínou a Vinařicemi) tvořená teplomilnými travinnobylinnými společenstvy svazu *Bromion* typu "bílých stráňí" vázané na slinité mírné až prudší výslunné svahy. Ze vzácných a ohrožených druhů se zde vyskytují: růže galská (*Rosa gallica*), bílojetel pětiletý (*Dorycnium herbaceum*), hořinka východní (*Conringia orientalis*), pelyněk pontický (*Artemisia pontica*), kozinec dánský (*Astragalus danicus*), hadí mord španělský (*Scorzonera hispanica*), ostřice Michelova (*Carex Michellii*), oman vrboolistý (*Inula salicina*), oman britský (*Inula britannica*), válečka prapořitá (*Brachypodium pinnatum*), černýš rolní (*Melampyrum arvense*), ledenec přímořský (*Tetragonolobus maritimus*).

oman vrboolistý

černýš rolní

Celé území spontánně zarůstá keří – svídou, ptačím zobem, růží šípkovou, hlohem atd., které místy tvoří již homogenní vyhraněná společenstva typu *Prunio-Spinosae*. Na tato společenstva je vázána teplomilná entomofauna a řada obratlovců.

Další významnou lokalitou jsou vodní, mokřadní, luční a lesní společenstva v nivě Žerčického potoka. Vyskytují se zde: prvosenka jarní (*Primula vers*), dymnivka plná (*Corydalis solida*), konvalinka vonná (*Convallaria majalis*), sasanka hajní (*Anemone nemorosa*), lilie zlatohlávek (*Lilium martagon*).

FAUNA

Celý lesní komplex je významným refugiem lesních obratlovců a zachovalých chlumních společenstev drobných bezobratlých. Na stepních strážkách pod Chlumem bylo zjištěno zajímavé a hodnotné společenstvo pavouků, jehož termofilní charakter dokazuje kromě sklípkana černého i výskyt mravčíka obecného (*Zodarion germanium*)

skákavka teplomilná

v vzácných pavučiněch (*Nematogmus sanguinolentus* a *Lasiargus hirsutus*), slíďák úhorní (*Alopecosa accentuata*) a vzácný druh skákavka teplomilná (*Phlegra festiva*). Z hmyzu jsou zde také vzácní tesaříci, krasci, batolec duhový, soumračník slezový, kozlíček osikový.

Listnaté lesy na Chlumu hostí řadu druhů ptáků. Stejně tak i ostatní typy porostů. Z ptactva tu jsou běžné strnad obecný (*Emberiza citrinella*), červenka obecná (*Erithacus rubecula*), budníček větší (*Phylloscopus trochilus*), strakapúd velký (*Dendrocopos major*), brhlík lesní (*Sitta europaea*), káně lesní (*Buteo buteo*), hrdlička zahradní (*Streptopelia decaocto*), sojka obecná (*Garrulus glandarius*) a další.

budníček větší

Z obratlovců jsou častí obojživelníci. Vzácná rosnička zelená (*Hyla arborea*), skokan hnědý (*Rana temporaria*), skokan zelený (*Rana esculenta*). Dále ropucha obecná (*Bufo bufo*), drobní savci jako veverka obecná (*Sciurus*

vulgaris), z větších savců srnec, prase divoké, ze šelem liška, jezevec, kuna.

LITERATURA

Rybář J. a kol.: Svahové deformace v západní části chlumeckého hřbetu, Zprávy o geologických výzkumech v roce 2002
Němec J.: Příroda Mladoboleslava.
Cílek V., Mudra P., Ložek V.: Vstoupit do krajiny, Středočeský kraj 2004
Chráněná území ČR, AOPK ČR, 200

